СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА"

Рôкъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 5-го Серпня 1897. | Число 32.

Календарь.

Серпень.

5	Ч.	Бориса и Глѣба
6	П.	Успеніе св. Анны
7	С.	Ермолая, Параскевы муч.
8	Н.	8. ПО СОШ. Пантелеймона
9	П.	Прохора, Инокентія
10	В.	Калиника, Серафины
11	С.	Силы, Андроника

Змѣстъ.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

ВÔДОЗВА до членôвъ „Р. Н. Союза".

Просимо всѣхъ нововступуючихъ членôвъ, щобы сейчасъ зъ заплаченемъ першои вкладки до „Союза" декляраціи свои головному секретареви вôдсилали.

Рôвно-жь просимо декляраціи тй выписувати на призначенôмъ до того папери, а не на свисткахъ, картках, або листахъ.

Въ деклярацін такôй повинна бути докладно и совѣстно подана вôдповѣдь на всѣ пытаня, а не тôлько на декотрй зъ нихъ.

Тй секретарѣ, що не мають декляраций у себе, нехай упôмнуть ся о нихъ у головного секретара, а такожь докладно подадуть имена тыхъ членôвъ, котрй грамотъ ще не мають.

Ще разъ пригадуемо всѣмъ, щобы свои мѣсячнй вкладки точно платили и завчасу до касы „Союза" вôдсилали, щобы завчасу можна було подавати до публичной вѣдомости мѣсячнй рахунки.

Наконець даемо до вѣдомости цѣкавымъ, що „Союзъ" не платить посмертного анѣ за жену, анѣ за мужа, если въ часѣ вступленя ихъ мужôвъ або женъ до „Союза", мали бôльше якъ 45 лѣтъ житя, а то на пôдставѣ § 10 бук. и статутôвъ „Р. Н. С."

Пригадуемо також, що после § 7 статутôвъ нашого товариства, анѣ жены находячй ся въ бременнôмъ станѣ, анѣ мужѣ тыхъ женъ на той часъ за членôвъ „Союза" принятими бути не могуть.

Иванъ Глова
председатель.

Справоздане касове „Союза" за мѣсяць Юлій 1897 р.

Edwardsdalle, Pa.	
Руданичь Яковъ	$5.50
Buffalo, N. Y. Братство св. I. Хрестителя	10.00
Jamesport, L. I., N. Y.	
Пастернякъ Зах.	1.00
Mt. Carmel, Pa.	
Бавольякъ Петро	2.00
Нѣмчикъ Иванъ	2.00
Mt. Carmel, Pa. Братство св. Димитрія	14.50
Mt. Carmel, Pa. Братство св. АА. Петра и Павла	18.50
Centralia, Pa.	
Липтакъ Марко	1.50
Писарчикъ Грицъ	1.50
Карлякъ Василь	1.00
Кальвачъ Осипъ	2.00
Kelayres, Pa.	
Сѣракъ Михаилъ	1.00
Shenandoah, Pa. Члены	17.50
Ansonia, Conn. Братство св. АА. Петра и Павла за Юній и Юлій	30.00
St. Louis, Mo. Братство св. Михаила	14.25
Pittsburg, Pa. Братство св. Николая	38.50
McAdoo, Pa. Братство св. Володимира	54.00
Chicago, Ill.	
Курпловъ Мойсей	2.00
New Kensington, Pa.	
Бѣдникъ Павло	1.50
Lansford, Pa.	
Скарлошь Кирило	1.00
Old Forge, Pa.	
Корбелякъ Яковъ	3.00
Waterbury, Conn. Члены	6.00
St. Clair, Pa. Братство Пр. Богородицѣ	15.00
Olyphant, Pa. Братство св. Іоан. Хрестителя	56.50
Mayfield, Pa. Братство св. Кирила и Методія	15.50
Scranton, Pa.	
Роздѣльскій Гр.	1.50
Elmira, N. Y. за Юній и Юлій	9.50
Shamokin, Pa. Братство св. Кир. и Методія	106.20
West Troy, N. Y. Братство св. О. Николая	15.00
Jersey City, N. J. Члены	32.25
Разомъ:	$479.70

Фондъ желѣзный товариства „Союзъ" выносить зъ днемъ нынѣшнимъ $1258.28.

Депозитôвъ мае „Союзъ" у себе на суму $288.75.

Всѣхъ грошей въ касѣ готовкою $2139.82.

Юрій Хилякъ — **Ив. Арданъ**
касіеръ. секретарь.

Приступили слѣдуючй новй члены до „Р. Н. Союза" въ мѣсяцю юлію с. р

Зъ West Troy, N. Y.
Братство св. О. Николая:

		Число въ гол. книзѣ:
1.	Петригала Григорій	684
2.	Гира Филипъ	684
3.	Дзяма Яковъ	685
4.	Телепъ Филипъ	685
5.	Рончковскій Стеф.	686
6.	Спякъ Адамъ	686
7.	Рончковскій Иванъ	697
8.	Фрицъ Стефанъ	697
9.	Федорчакъ Грицъ	698
10.	Царь Лазоръ	698
11.	Стасякъ Павло	699
12.	Москаликъ Мих.	699
13.	Яцевичь Методій	700
14.	Ткачь Андрѣй	701
15.	Шмайда Николай	701
	Зъ Shenandoah, Pa.:	
16.	Ластовскій Петро	532
17.	Гавранъ Семанъ	532
18.	Худикъ Петро	533
19.	Увичь Яковъ	533
20.	Тарасъ Василь	534
21.	Тхôръ Григорій	534
	Зъ Mt. Carmel, Pa.:	
22.	Бавольякъ Петро	,987
23.	Нѣмчикъ Иванъ	988
24.	Кутала Дмитро	987
25.	Чатко Михаилъ	625
26.	Крачуновскій Андр.	626
27.	Ладыка Юрій	626
	Зъ Shamokin, Pa:	
28.	Вархолякъ Юстина	612
29.	Хомякъ Петро	612
30.	Падуховичь Семанъ	613
31.	Сеньчакъ Иванъ	613
32.	Шляхтичь Максимъ	614
	Зъ Mayfield, Pa.:	
33.	Данило Петро	463
34.	Телепъ Михаилъ	463
	Зъ Waterbury, Conn.:	
35.	Демяновичь Мих.	683
36.	Зорило Петро	683
	Зъ Jamesport, L. J. N. Y.:	
37.	Пастернакъ Захаръ	988
	Зъ Cohoes, N. Y.:	
38.	Жидякъ Максимъ	701
	Зъ Pittsburgh, Pa.:	
39.	Каршинъ Яковъ	641
	Зъ McAdoo, Pa.:	
40.	Кудзей Иванъ	389
	Зъ New Kensington, Pa.:	
41.	Бѣдникъ Павло	
	Зъ St. Clair, Pa.:	
42.	Прзизо Михаилъ	428
	Зъ Jersey City, N. Y.	
43.	Котаньскій Макс.	726

Ив. Арданъ
секретарь.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. John Ardan
225 Warren st.
JERSEY CITY, N. J.

МОВА Е. В. ДЕБСА,
одного зъ найбôльшихъ организаторôвъ робôтникôвъ, ВЫГОЛОШЕНА въ Toledo, O. 1896 р.

Пôсля моеи думки, що днесь называють пытанемъ працѣ, есть властиво пытанемъ цѣлои людскости. Сягае оно найважнѣйшихъ справъ людскои суспôльности, вôдъ него залежить успѣхъ, розвôй и щасте цѣлого народу; пытане то обнимае вже не лишь робôтникôвъ того краю, выйшло оно зъ краины працѣ и розляло ся широко по всѣхъ верствахъ суспôльности и видимо, що помѣжь людьми фаховыми, бізнесманами, въ загалѣ помѣжь всѣми думаючими и патріотичными обывателями замѣтна певна охота розслѣдженя шкôдливости нашихъ промысловыхъ вôдносинъ и застосованя вôдповѣдного лѣку.

Позвольте менѣ запримѣтити, що и робôтники суть лишь пôвъ-вѣрными самымъ собѣ (оплески). Они не користали зъ тыхъ способôстей, зъ якихъ користати могли. Позаякъ вѣрю, що до розвязаня того пытаня потреба въ значнôй части, а навѣть передовсѣмъ интелігенціи и просвѣты, прото здае ся менѣ, що робôтники, котрыхъ тй справы дотыкають и интересують найблизше, повиннй старати ся пôзнати условины працѣ пôдъ кождымъ взглядомъ; повиннй посвятити вôльнй вôдъ працѣ хвилѣ науцѣ справъ економичныхъ, дотычачихъ поживы, убраня, помешканя и иншихъ важныхъ сторôнъ того пытаня.

Сказавъ-емъ до робôтникôвъ колѣйовыхъ въ Olean, N. Y., що богато зъ нихъ по працй въ убраняхъ робочихъ любять пересиджувати разомъ и оповѣдати о рѣчахъ, котрй нѣколи не истнували и нѣколи не будуть. (Смѣхи, оплески). Бажавъ быиъ, щобы они частѣйше пересиджували въ школѣ. Smith сказавъ недавно: „Досвѣдъ есть нашимъ учителемъ въ кождôй роботѣ. Тй, котрй думають, мусять рядити тыми, котрй працюють" — Робôтники до сего часу не думали — хиба черезъ заступникôвъ. (Оплески). Бажавъ-бымъ, щобъ довѣряли власнôй думцѣ, щобъ спускали ся на самыхъ себе.

Добра рада.

Велике число робôтникôвъ находить ся ще въ добрыхъ условіяхъ, але не користають зъ нихъ. Въ протягу кôлькохъ лѣтъ переконають ся, о скôлько вплывають они на розвязане пытаня о праци. Бажавъ-бымъ, щобъ неустанно, по трохи здобували собѣ вѣдомости и пôдносили уровень свои интелігенціи, щобы робили щось въ цѣли удосконаленя себе самыхъ. Повиннй бы проводити годины вôльнй вôдъ працѣ въ дома. Пытане працѣ не може бути рѣшене въ сальонахъ. Не представляю собѣ пріятнѣйшого виду якъ видъ робôтника, котрый вертаючи зъ роботы, видить свѣтло пристани въ вôкнахъ свого дому, спожывае вечеру а опôсля присувае свôй старый фотель до огня и розмовляе зъ женою, бавить ся зъ дѣтьми. Чоловѣкъ, котрый то робить, вже причиняе ся до розвязаня пытаня робôтничого.

Признаю, що въ тôмъ краю находить ся богато тысячь робôтникôвъ въ занадто смутныхъ условіяхъ житя. Вôдъ нихъ не сподѣюсь нѣчого, имъ належить ся помôчь; они суть жертвою тыхъ стосункôвъ, котрй самй сотворили а котрыхъ опанувати не могли. Якъ наведъ-емь высше, есть 3 до 4 миліоны робôтникôвъ безъ працѣ, йдуть они зъ мѣста до мѣста даремно стараючись о заняте. То суть тй, котрй, якъ кажу, стали жертвами нашихъ стосункôвъ. Суть робôтники, котрй радй бы працьовати и працьовали бы пильно, але для нихъ нема роботы.

Пôсля моеи думки, въ виду нынѣшныхъ стосункôвъ, мусять прійти часы, коли то смутне положене змѣнить ся.

Найтаньшій товаръ.

Чи застановлялисьте ся коли глубше надъ положенемъ чоловѣка безъ працѣ, котрый старае ся о ню? Чи поставилисьте ся коли на его мѣсце? Возьмѣть но пр. чоловѣка на добрôмъ ста[нови]ску, котрый тратить его нагло не зъ власнои вины. Вôнъ може перешукати цѣле Toledo, може ходити по улицяхъ на всѣ стороны — роботы прецѣнь не знайде; нѣхто навѣть не зверне на него найменшои уваги. Бо въ тыхъ послѣдныхъ лѣтахъ 19 вѣку найтаньшимъ товаромъ есть людска кровь и тѣло (оплески). Опускае прото Toledo, удае ся до мѣстъ сусѣдныхъ и закимъ спостереже ся, есть о якихъ 500 миль вôдъ мѣсця родинного, выдае остатный центъ и есть чужимъ середъ чужихъ.

По довгôй вандрôвцѣ може представити собѣ свôй малый, родинный домокъ, жену въ роспуцѣ и дѣти, що плачуть зъ голоду. Успособлене ся ворожо до суспôльности, грудь его наповняесь горестію — въ такôмъ станѣ и успособленю легко есть зôстати трампомъ, а зъ вôдти лишь пару крокôвъ до пе-

(Продовжене на другой сторонѣ.)

3

РОБÔТНИЧА СПРАВА.

Написавъ В. Зарѣчный.
(Дальше).

Закимъ однако перейдемо до сего предмету, мусимо щэ розглянути, якъ дѣлае борба о бытъ мѣжь робôтниками тогды, коли зôтруть ся межъ собою двѣ народности робôтничй, кожда иншихъ навычокъ, иншихъ поглядôвъ на жите, кожда иншои стопы житевои.

Англійскій писатель Тома Карлейлъ описуе прехорошо ненависть мѣжь робôтниками англійскими и ирляндскими. Сею ненавистію палали до себе сй робôтники тогды, коли ще вправдѣ робôтнича кляса починала мѣжь собою организоватись, але власне длятого борба та видна стала черезъ те лѣпше та яркійше. Той писатель говорить: Дикй ирляндскй лиця, котрй носять на собѣ знамена хитрости, нерозуму, нездарности, нужды поздоровляють васъ на всѣхъ головныхъ та побôчныхъ улицяхъ (розумѣесь въ англійскихъ мѣстахъ). Англійскій фѣрманъ коли переѣзджае коло нихъ, ударяе Ирляндця; той проклинае его своимъ языкомъ, хапае за капелюхъ та жебрае. Се найгôрше лихо, зъ якимъ край мае бороти ся. Зô своими лахами та зô своимъ дикимъ смѣхомъ е вôнъ въ станѣ кожду роботу робити, до котрои треба тôлько сильныхъ рукъ та сильного хребта — за платню, за котру купуе картофель. Вôнъ за омасту мае тôлько сôль, спить задоволеный зовсѣмъ въ першôмъ лѣпшôмъ хлѣвѣ свиньскôмъ, або й будѣ псячôй, гнѣздить ся въ шопахъ, та носить убôръ зъ лахманôвъ, котрй убирати та роздягати е одною зъ найтяжшихъ операцій... Англіецъ, котрый на такй условя не може працювати, зôстае безъ хлѣба. Нецивілізованый Ирляндець, не черезъ свою силу, а черезъ слабость, выганяе Англійця и занимае его мѣсце. Мешкае въ своѣй безжурности та у своѣй бѣдѣ, въ своѣй запитôй гвалтовности та фальшивости.

Я далекій вôдъ того, щобъ говорити, що въ той способъ йде борба теперь мѣжь робôтниками. Робôтники мають уже высшу стопу житеву, якъ ту описано Т. Карлейлемъ. Тому и не такъ теперь выглядае ся борба. Все-жь таки она истнуе, та зъѣдае много людей. Отъ хоть бы въ Сполученыхъ Державахъ, де противъ Англійця зъ бôльшими потребами житевыми выступае Русинъ або Словакъ зъ давными своими старокраевыми навычками; вôнъ може свою працю продати танше якъ Англіець — немае такихъ потребъ и такого розумѣня житя, якъ сей послѣдный. Часто тому межи ними появлялись сварки та бійки. Русинôвъ называно всѣлякими згôрдными именами, погорджувано ними, та завсѣгды ще ними погорджують. А прецѣ и англійскій робôтникъ и рускій однаково терплять вôдъ всѣлякихъ „опѣкунôвъ" та „приятелѣвъ". На мою думку, стосунки мѣжь робôтниками нашими а англійскими мусять бути змѣненй, чого певно не такъ довго треба буде очѣкувати.

Ирляндцѣ прійшли до Англіи, а потôмъ и до Сполученыхъ Державъ за хлѣбомъ, якъ и всѣлякй иншй народности се роблять, коли въ ихъ краю для нихъ не стае нѣ землѣ нѣ заробку. Тогды рухають ся масы, йдуть за море, та стають до роботы, несвѣдомй анѣ обставинъ житя того краю, до котрого прійшли, анѣ не розумѣючи навѣть мовы того краю, до котрого ихъ нужда загнала. И тому збуджають у горожанъ сеи краины погорду та ненависть. Але съ часомъ привыкають до новыхъ условинъ, та забувають за свою батькôвщину. И люде тогды ихъ зачинають шанувати, они бо, тй имміґранты, зачинають прихилювати ся та зживати ся зъ новымъ порядкомъ.

Я згадавъ высше, що стопа житева у робôтникôвъ полѣпшила ся. Бесперечно. Робôтники дôйшли до годинникôвъ, книжокъ, газетъ, лѣпшихъ помешканъ часомъ, одежи, поживы. Але чи-жь то означае, що стосунки грунтовно змѣнили ся на корысть робôтничои клясы?

Найперше послухаймо того, що говорить Гледстонъ, а за нимъ К. Марксъ, славный дослѣдникъ робôтничои справы. Се есть фактомъ, повѣдае Гледстонъ, що нужда робôтничихъ масъ за часъ 1848—1864 р. не поменчила ся, а прецѣнь часъ той зô своимъ поступомъ въ промыслѣ та гандлю не мае собѣ рôвного въ исторіи людскости. Въ 1850 р. ворожила одна газета, що коли пôднесе ся въ Англіи ввозъ и вывозъ товарôвъ о 50 %, то англійска бѣда впаде до зера. Ажь тутъ и диви! Року 1863 выносивъ ввозъ и вывозъ не менче, якъ 443,995,000 фунтôвъ штерлінґôвъ. Величезна сума! А тымчасомъ жите робôтникôвъ въ девять десятыхъ частей було борбою о бытъ! Межи робôтниками англійскими панували тогды (1863 року) такй стосунки, що робôтнича кляса ледви зъ житемъ уходила передъ голодомъ, говорить К. Марксъ.

Коли-бъ Вы знали, мовить зъ запаломъ Гледстонъ, въ якихъ условинахъ зломаного здоровля, гидкои морали и духовои руины выросло се очаровуюче богацтво та ся могучôсть! Зъ цѣкавости переглянъте описи помешканъ въ котрыхъ працювали друкарѣ, кравцѣ, моднярки, перечитайте справоздане комісіи за 1863 р. про затруднене дѣтей у фабрикахъ, въ котрôмъ то справозданю мѣжь прочимъ читаемо: Гончарѣ, якъ кляса, мущины и жѣнки, представляють населене звыроднене, фізично и духово; нездоровй дѣти будуть колись нездоровыми родичами, поступаюче звыроднене клясы сеи есть неминуче. Погляньте въ справозданя инспекторôвъ фабричныхъ, а тамъ побачите, що положене робôтникôвъ „бавовняныхъ" поправило ся тогды, коли якійсь часъ не працювали въ фабрицѣ, хоть нужда мѣжь ними бушувала; и дѣти ихъ такъ не вмирали, бо матери могли имъ давати грудей, замѣсть опіюму.

Щобъ можна на-певно твердити, що робôтникôвъ доля полѣпшилась, треба лѣпшои передовсѣмъ статистики въ тôй справѣ. А тымчасомъ статистика якъ разъ дуже слаба, бо по перше, плата робôтника почислена за высоко, по друге при укладаню цифръ статистичныхъ не пытано ся звычайно робôтникôвъ, а тôлько фабрикантôвъ, по трете часто робôтникамъ обтягають фабриканты плату, а сего не занотовують въ статистику, на конець робôтники часто чекають на гропѣ, часто выплачують кепскими грошми, та мусять робôтники давати на всѣлякй обезпеченя. Але якъ тамъ вже не стоить справа зô статистикою, намъ треба таки ей придивитись близше.

Пôсля Шульце-Деліча выносила плата б

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA“ Publishing Co.

ADVERTISING RATES:
One inch per annum...$ 20.00
„ „ Six months 12.00
„ „ three „ 7.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продолжене зъ стороны першои)

реступствъ. Я доказувавъ, що 90 процентъ переступниковъ того краю могли бы бути уратованыхъ, наколибъ мали вôдповѣдни условія житя (оплески). Бôльшôсть ихъ достае ся до вязницѣ длятого, бо суть бѣдни (оплески). Не встримуюсь сказати, що въ декотрыхъ нашихъ саляхъ судовыхъ справедливость есть на продажь. (Оплески). Недавно тому судія Dundos засудивъ на цѣле жите вязницѣ трампа, котрый напавъ на листоноша и забравъ ему цента; той самъ судія заславъ Mason-a зъ Lincoln. Nebr., славного ошуста банкового лишь на 2 роки вязницѣ за отуманене своихъ кліентôвъ на $2,000,000. Що становило рôжницю въ тыхъ двохъ выпадкахъ? Миліонъ доларôвъ. (Оплески).

Зъ Денсомъ въ вязници.

Пôдчасъ мого побуту въ вязници въ Чікаго (оплески) мавъ-емъ товариша, котрый вôдсиджувавъ 12 мѣсячну кару за то, що вкравъ для своеи жены старый плащь вартости двохъ доларôвъ. Учувъ-емъ о его исторіи и переконавъ-емъ ся о нѣй основно. Бувъ вôнъ безъ роботы черезъ шѣсть мѣсяцѣвъ. Волочивъ ся всюды, шукаючи даремно роботы. Переходячи коло склепу старыхъ рѣчей зобачивъ вôнъ вѣтромъ порушеный плащь, що висѣвъ передъ дверми и служивъ за шильдъ, взявъ его для своеи жены; думавъ власне якъ дуже была опущеною. Зôставъ арештованый и въ 5 минутахъ часу пôслано его до вязницѣ на 12 мѣсяцѣвъ.

Насунуло ся менѣ пытане, чи увязнено его длятого, що вкравъ плащь, чи длятого, що не мавъ грошей? (Оплески). Колимъ почувъ исторію того чоловѣка, подумавъ-емъ собѣ, що коли бы бувъ на его мѣсци и не мôгъ честнымъ способомъ зароботи на плащь для моеи жены а она бы его потребовала, взявъ-бымъ плащь честно чи нечестно, де-бымъ его могъ найти. (Оплески).

Тôй чоловѣкъ, котрого засуджено на 12 мѣсяцѣвъ вязницѣ, не бувъ властиво переступникомъ. Совѣсть его ничь ему не закидала. Чинъ его подиктувало ему почуте рôвно благородне. якъ то, котрыхъ дôзнають инші люде. Его виною була честнота и заслуговала на похвалу (оплески). Вôнъ бувъ жертвою обставинъ, нещасливого положеня и заслуговавъ лишь на вспôвчуте суспôльности. Помимо того пôйшовъ до вязницѣ, а хто тамъ пôйде, для такого нема вже иншои втечи якъ хиба за помочію самоубійства (оплески). Суспôльность, якъ она днесь уряджена, не позволяе двигнути ся чоловѣкови, котрого разъ зачислила мѣжь збродняров̂ъ. Замкни чоловѣка въ вязници и выпусти его, а нѣхто не дасть ему анѣ працѣ анѣ слова заохоты. Зôставъ выгнанымъ. Нѣхто его не пôзнае, всѣ замыкають ему дверѣ передъ носомъ, спотыкають его надужитя, ажь въ кôнци вертае знова до вязницѣ, упадае низше и почавши вôдъ ничь не значучого злодѣйства кôнчить на мордерствѣ (оплески). Если судите, що есть въ тôмъ пересада, переконуйте ся самй.

(Дальше буде).

Руске духовеньство въ Угорщинѣ.

Тоту статю подаемо въ перекладѣ зô словеньскои американьскои газеты: „Amerikansco Slovenske Noviny“ Ч. 731. О правдивости того, що тутъ написане, могуть найскорше переконати ся тй, котрй походять зъ угорскои стороны:

„Кождый нарôдъ, котрому бракъ проводирôвъ мусить ныдѣти.... а далѣ и загибати. Така судьба жде рускій нарôдъ въ Угорщинѣ. Свѣтскои интелігенціи, котра бы вѣрно служила народови — нема зовсѣмъ. А тй, котрй бы мали бути провôдниками народа, вôдцурали ся народности, вѣры а богато разôвъ и руского имени. Тыхъ нѣчимъ не можна такъ образити якъ тымъ, если ихъ хто скаже, що вôнъ — Русинъ! Есть се змадяризована голота, котра анѣ шубеницѣ не заслугуе, бо шкода бы було того мотуза, на котрôмъ бы ихъ повѣшали. Про тыхъ бесѣдувати — шкода часу.

Суть декотрй мѣжь свѣтскою интелігенціею, котрй лишь тайно признають ся до Русинôвъ а и то по тиху помѣжь чотырма стѣнами, щобъ ихъ не почувъ якій мадяръ.

Лишае ся лишь духовеньство. Оно мало бы бути не тôлько духовнымъ але и народнымъ провôдникомъ Русинôвъ. Але чи такъ есть? Навпаки. Мадярска власть зъ тыхъ то людей выбирае Юдôвъ, котрй въ бѣднôмъ народѣ забивають и тоту искорку рускости, котру вôнъ у себе задержавъ. Погляньте на такого руского духовника и послухайте его. Вôнъ инакше не буде бесѣдувати лишь по мадярски а то зъ тои причины, що не знае по руски не тôлько говорити але навѣть писати, а по друге тому, що вôнъ усе хоче лишити ся „hazafias' papom“.

Рускй духовники походять по найбôльшôй части зъ попôвскихъ сынôвъ и иншихъ урядниковъ а одна третина зъ сынôвъ простого народа.

Въ гимназіяльныхъ школахъ не учать ся по руски хоть ще и нынѣ въ Пряшевѣ и Унгварѣ суть катедры для рускои мовы. Но але священники по бôльшôй части хотять тымъ показати свою высшôсть, що на науку руского языка не ходять, бо они мадяры, пишуть вершѣ по мадярски а навѣть учать ся катехізму по мадярски! Въ родиннôмъ кружку, вôдъ матери и вôтця не научать ся дѣти по руски, бо тамъ „папляють“ по мадярски. По руски бесѣдуе ся лишь зъ простымъ хлопомъ, коли принесе центы на „Службу Божу“ — инакше анѣ чортъ о него не старае ся.

Певно въ семинари учать ся по руски? Хорони Господи! И потому такихъ мадяронôвъ высылають на парафію зъ чисто--рускимъ населенемъ. Такихъ потôмъ послухайте, якъ бесѣдують проповѣдь а голова вамъ закрутить ся. Есть се чиста мѣшанина рускихъ слôвъ зъ мадярскими. Старославянскій языкъ, котрого уживають при Службѣ Божôй такъ споторять, що чоловѣкови ажь до плачу йде, а похвалъ мадярамъ кôнця нема. Кровь вдарить чоловѣкови до лиця, коли таке чуе. Але що то обходить руского духовника? Его чуте вже не вôдчувае того, а ему милѣйша похвала жидôвско-мадярскои голоты, нѣжь добро свого народа.

Нѣ, не знайдете на цѣлôмъ свѣтѣ такихъ пастирôвъ и такихъ проповѣдникôвъ, лишь помѣжь рускими угорскими священиками, котрй о своій нарôдъ нѣчогосенько не дбають. Они выгнали и духа руского въ народѣ на стôлько, що пр. коли спытати ся чоловѣка зô Спишскои, Гемерчанскои, Земплинскои, Мармарошскои и Берегчанскои, що вôнъ есть — лишь по тихо вôдповѣсть, що вôнъ Руснакъ або Русинъ. Але Григварчанъ або Земплинчанъ скаже тобѣ, що вôнъ греко-католикъ, такъ якъ и его духовникъ за жадні скарбы въ свѣтѣ не признасть ся, що вôнъ рускій духовникъ — вôнъ есть гр. кат. А по грецки тôлько знае що и по руски — а властиво анѣ одно анѣ друге. Рускй духовники не читають рускихъ газетъ а самй мадярскй. Навѣть на галицкй газеты кажуть, що то польскй або московскй.

Окрôмъ календара не найдешь у духовника жадной иншои книжки. Вôнъ лишь тому еи держить, бо есть въ нѣй церковный уставъ — инакше не купивъ бы и того.

Рускй попадѣ не вмѣють зголa читати и писати по руски; не дивота, що руска мова загибае. Рускій нарôдъ на Угорщинѣ гине. Нема душѣ — проводирôвъ, тому есть мертве тѣло. Духовеньство здеморалізоване, вôдцурало ся вôдъ простого народа, а мадяры тому можуть казати, що въ Угорщинѣ Русинôвъ нема! Тому то той нарôдъ такъ пôдупавъ, що Мадяры положили его на вымерте, а котрый въ тыхъ передсмертныхъ судорогахъ живить ся лободою.

Окрôмъ Бога нарôдъ рускій въ Угорщинѣ немае иншихъ заступникôвъ; та Богъ высоко, а тй, що призначенй ту на земли провôдниками не тôлько въ справахъ духовыхъ, але и народныхъ, тй не дбають лише про себе.

Руско-мадярскимъ духовникамъ не лишае ся нѣчо, якъ заспѣвати надъ рускимъ народомъ „вѣчная память“, а за те впаде для нихъ велика ласка зъ мадярскои трапезы.“

За „Свободу“ належить ся заплатити!

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Майфильдъ, Па., 27. юлія 1897.

Весѣле. — Олифанскій екскурсѣнъ. — Карбондельски балѣ и инши новости.

Въ суботу 24. юлія повѣнчали О. Ѳ. Обушкевичь Сильвестра Мощара, капітана Братства св. Кирила и Меѳодія зъ Евою Андрашь. На весѣлю всѣ гостѣ бавили ся дуже красно.

Въ понедѣлокъ дня 26. юлія робивъ комітетъ церковный зъ Олифанту „екскурсѣнъ“ на дохôдъ своей церкви до поблизкого парку „Farviw“, въ котрôмъ брало участь около 7 сто людей. Зъ Майфильдъ було такъ богато, що компанія не мала навѣть тôлько тикетôвъ, кôлько було потрѣбно, то дуже богато людей ѣхали за дармо, бо не було де тикетъ купити, Завинили може трохи и олифантскй кумове, котрй повинні були постарати ся въ компаніи о бôльше тикетôвъ, щобы кождый мôгъ тикетъ купити. Я думаю, що зъ самого Майфильдъ було бôльше якъ 300 людей. Забава вôдбула ся дуже спокôйно и не було такого, котрый бы не бувъ зъ неи вдоволеный. Пôдчасъ забавы „майфильдска руска банда“ пригравала веселымъ гостямъ вôдъ часу до часу рускй марши и думки, хлопцѣ майфильдски, що належать до спѣву, спѣвали въ штыри голосы рускй народнй пѣсни и коломыйки, а майфильдскй школярѣ спѣвали школярскй пѣсни и деклямовали. До танцѣвъ пригрывала колись славна оркестра Ювеналя Обушкевича, а котра теперь зробила по руски, бо подѣлила ся на партіи. — Лишь одно було зле, бо цѣлый день була мрака, а паркъ есть на высокôй горѣ, тому не можна було добре видѣти цѣлу околицю.

Дня 24. юлія була пейда въ поблизкôмъ мѣстѣ Carbondale. Нашй готельники всѣ хотять вôдразу бути богатыми, тому всѣ робили балѣ (а есть ихъ тамъ рускихъ трехъ и щось 6 Литвинôвъ). Але якъ то каже пословиця: „лакомый або ся не наѣсть, або ся удавить“. Такъ було и въ Карбондель, що жаденъ богато незаробивъ, бо нашихъ людей тамъ и такъ не богато а мусѣли ся еще дѣлити. Чи то не лѣпше було бы, щобы одну пейду оденъ робивъ а на другу другій? Всѣ одного споможуть, але всѣ всѣхъ нѣколи.

Майфильдскій шторникъ Алексій Шлянта намѣряе выѣхати до Канады въ справахъ бізнесовыхъ.

Робота знову ту попсула ся, минувшого тыждня робило лишь три дни по три кводры.

Майфильдчанъ.

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ.

Господарско--промыслова выстава въ Winnipeg юлію 1897.

Кождого року передъ жнивами уряджають промысловцѣ и фармеры зъ Manitoba выставу въ головнôмъ мѣстѣ тои провінціи, въ Winnipeg. Сего року выстава тота мала и святочне значѣне, бо була заразомъ и святкованемъ ювилею королевои Вікторіи. Улицѣ Віннінегу зароѣли ся множествомъ народа зъ рôжныхъ сторôнъ и рôжнои народности. Не велике число готелѣвъ заповнило ся по береги — нарôдъ сидѣвъ въ хатѣ, то за барою, а дощь на дворѣ лявъ, якъ зъ цебра. То було 21 и 22 юлія. Вже 23 юлія выпогодило ся о стôлько, що можь було зъ великою бѣдою дôбрати ся до мѣсця выставы. Тренъ C. P. R. ходить що 5 минутъ. За 10 центôвъ можь заѣхати и вернути зъ выставы. Та въ кôнци мы вже дôбрали ся до выставы. Простора площина покрыта въ рядъ будинками. Фаны канадійскй повѣвають, портреты королевои въ рôжныхъ позахъ подыбуе ся на каждôмъ мѣсци. Будъ прерôжныхъ зъ прерôжными комедіями безъ числа, а банды рыплять по всѣхъ кутахъ выставовои площины. Людей тысячки тлумить ся, годѣ дôбрати ся до найблисшого будинку.

На вступѣ заходимо до довжезнои стайнѣ овець. Бѣла порода найрôжнороднѣйшихъ овець, дуже добре годованыхъ була доказомъ, що въ Манітобѣ вовцѣ знаходять и вôдповѣдный клімать и пашу для себе. По другôй сторонѣ того будынку—знаходивъ ся будынокъ для свиней. Справдѣ роскôшь було дивити ся на тй кольосы, рôжныхъ расъ свиовняного робôтника въ мясѣ и въ пшеничнôй муцѣ:

1804 р.	64½	фунтôвъ мяса	або	117	фунтôвъ муки
1814 р.	67	„	„	„	175	„	„
1833 р.	83	„	„	„	267	„	„
1850 р.	85	„	„	„	320	„	„

Помимо тыхъ цифръ нѣхто не може твердити, що по 1804 майже въ 50 лѣтъ пôзнѣйше робôтникъ лѣпше кормивъ ся. Не хоче ся вѣрити, щобъ 1850 р. робôтникъ мôгъ ѣсти о третину мяса бôльше, якъ 1804 р., а то тому, що за той часъ вôнъ пôдвысшивъ иншй свои потребы житевй, якъ то высше я вже згадавъ. И въ тôмъ пôдвысшеню потребъ житевыхъ треба глядати полѣпшеня его стопы житевои, але се ще не означае полѣпшеня долѣ. Бо признане того, що мѣжь робôтниками панує голодъ становить тутъ ядро цѣлои справы, а не що иншого. Збôльшена консумція мяса припадае, здае ся, головно на маючй верствы. Припустѣмъ, що на голову припадае въ якôмсь краю 60 фунтôвъ. Певна есть рѣчь, що богатй люде такою скôлькостію мяса не задоволять ся. Декотрй певно споживають и 150 ф. а и высше, декотрй тôлько 100 ф. А щожь решта? Решта мусить, очевидно, задоволити ся рештою, котра певне не есть выстарчаючою.

Знаемо отже, що робôтники мають теперь высшу стопу житеву. Пытане есть ще завше, чи полѣпшили свою долю? Инакше сказавши, якъ мешкають, одягають ся, живлять ся робôтники — коротко: яке ихъ истноване?

Згôдно зô всѣми дослѣдами про помешканя робôтничй дасть ся се повѣсти: Робôтники мешкають далеко вôдъ очей посѣдаючихъ клясъ въ найгôршихъ домахъ въ найгôршихъ дѣльницяхъ мѣста; давнѣйше въ одно и двоповерховыхъ будынкахъ зъ цеглы та въ пивницяхъ; теперь въ бôльше поверховыхъ каменицяхъ на найвысшихъ поверхахъ та въ пивницяхъ. Домы, въ котрыхъ мешкають робôтники, лихо збудованй. Въ декотрыхъ сторонахъ свѣта панували, а то й панують еще на примѣръ въ Спол. Державахъ, cottages. Суть то домы, або й домки, побудованй фабрикантами близько фабрики для робôтникôвъ. Будуючи такй помешканя фабрикантъ не різікуе, помешканя бо не стоять пустй и приносять ему сталый дохôдъ. Въ часѣ, коли робôтники страйкують, фабрикантъ вымовляе имъ помешкане, якъ се було въ Пенсильваніи 1886 р. о чôмъ добре не оденъ рускій робôтникъ мôгъ бы росповѣсти. Улицѣ въ робôтничихъ дѣльницяхъ звычайно не брукованй, бруднй, часто здаеть ся и безъ каналôвъ, а зъ стоячими, гниючими баюрами. Черезъ кепске забудоване буває въ тыхъ улицяхъ нечистый воздухъ; люде тамъ мешкають накопиченй; давнѣйшими лѣтами въ Англіи навѣть въ улицяхъ сушили бѣлизну.

Вôдстрашаючій образъ нужды, яка запанувала въ Льондинѣ около року 1840 подае добродѣй Альстонъ. Я не думаю, що теперѣшный станъ въ тôмъ мѣстѣ такій самый — нѣ, тамъ пôйшла теперь справа на лѣпше, але я певный, що подôбнои нужды, яку на примѣръ подае д. Альстонъ, е и у Льондинѣ и у иншихъ мѣстахъ повно. Сей Альстонъ — то бувъ пасторъ. Бѣду своеи парафіи описуе тыми слôвами: Парафія моя обôймае 1400 домôвъ, котрй замешкуе 12,000 осôбъ. Мѣсце, на якôмъ мешкають сй люде мае менче, якъ 1200 стôпъ квадратовыхъ, и при такôмъ накопиченю, не есть нѣчого надзвычайного, що мужь, его жѣнка, чотыри до пять дѣтей, а часомъ и дѣдо и бабка проживають въ одинокôй комнатѣ о 10—12 стопахъ квадр., де працюють, ѣдять та сплять. Я думаю, що закимъ єпископъ льондиньскій звернувъ свою увагу на ту дуже бѣдну парафію, о нѣй тôлько знали, кôлько знаемо о дикихъ австральцяхъ. И коли мы пôзнаемо болѣ тыхъ нещасливцѣвъ, коли ихъ зобачимо при ихъ бѣднôмъ обѣдѣ, або зобачимо ихъ зложеныхъ слабостею, то знайдемо таку масу безпомôчности та недолѣ, котрои така народность якъ наша, вже на саму гадку, що се можливе, встыдати ся повинна. Я бувъ пастором въ Huddersfield черезъ три роки, коли фабрики йшли найгôрше, але я не видѣвъ тамъ такои нужды, якъ въ Bethnal-Green. Жаденъ старшій робôтникъ на десятьохъ въ моимъ сусѣдствѣ не мавъ иншои одежѣ, якъ ту, що до роботы и то, якъ лишь можна лиху и подерту; а навѣть богато зъ нихъ, крôмъ тыхъ лахôвъ нѣчимъ бôльше не накрывало ся... Се говорить ся о тыхъ, що мають якій такій притулокъ въ чужôмъ хоть домѣ. А кôлько-жь то людей и безъ дому, безъ помешканя обходить ся? Обходить ся, очевидно, не зô своеи волѣ, але зъ мусу. Декотрй сплять въ всѣлякихъ Logir hous-ахъ, а тй, що пенсôвъ не мають, переночовують по паркахъ на лавкахъ, въ кутахъ, де поліцай не загляне, въ пассажахъ и т. д.

Домы робôтничй не рѣдко суть зовсѣмъ до нѣчого. Комісіи высыланй на оглядины такихъ домôвъ, приносять справоздане, що тôлько а тôлько домôвъ треба отинковати, зрепарувати, тôлько а тôлько вогкихъ, зле вентильованыхъ, безъ выходкôвъ. Про середину помешкань говорять звычайно: за мало лôжокъ (не рѣдко одно на цѣлу родину), часто двѣ родины въ двохъ комнатахъ (въ однôй всѣ спали, въ другôй варили и ѣли), часто въ вогкôй пивници купа людей и такъ безъ кôнця. Яка фізична та моральна атмосфера въ тыхъ помешканяхъ! Кожде, говорять вже зъ досады, есть огнищемъ проступку та зрѣлищемъ вчинкôвъ, котрй насъ до глубины обурюють.

Одягъ робôтничій теперь о много лучшій, якъ передъ якими 40 лѣтами. Можна робôтника побачити и въ хорошôмъ европейскôмъ убраню вовнянôмъ. Однакъ видить ся менѣ (не знаю на певне), що робôтники ходять найбôльше якъ и передъ лѣтами въ бавовняныхъ споднихъ та сурдутахъ, що ихъ убране часто не вôдповѣдае змѣнѣ воздуха, що черезъ лихй одѣня, якй певне частенько трафляють ся, робôтникови прійде ся захоровати, та бути черезъ якійсь часъ вôддаленымъ вôдъ працѣ.

(Дальше буде).

ней. Я бачивъ свинѣ на выставѣ у Львовѣ и думавъ я, що понадъ свинске господарство въ Галичинѣ нема, однакъ годôвля свиней въ Манітобѣ перевысшае свинске господарство галицке.

Зъ ряду слѣдовавъ будынокъ, въ котрôмъ находило ся множество худобы рôжнои расы и сей вôддѣлъ представлявъ найголовнѣйшу часть выставы. Здавало ся, що оденъ фармеръ понадъ другого спливъ ся, щобъ поставити найлѣпшу худобу. Раса Short Horn, передъ лѣтами спроваджена зъ Англии, на вôдмѣннôй пашѣ и пôдъ иншимъ кліматомъ, выглядае дуже вôдмѣнно вôдъ чистои расы, годованои въ Англии. Я бачивъ ту еще прекрасну худобу расы Holstein, Ayrshire, Jercey и Freisian. Канадійскй газеты выхваляють найбôльше расу Holstein, однакъ дуже много господарѣвъ фаховыхъ дали першенство таки расѣ Short Horn.

Вже слабше бувъ заступленый вôддѣлъ коней, хоть и ту не було недостатку. Найкрасше представляли ся маленкй коники (Welsh Ponies). Правда, не видно ту було расовыхъ верхôвцѣвъ и панскихъ поѣздовыхъ коней, але робучй, величезнй кониска, добре кормленй булй доводомъ, що мають господарѣ чимъ робити, а также мають чимъ годовати.

Вôддѣлъ машинъ и дрôбнѣйшихъ знарядôвъ господарскихъ бувъ дуже добре заступленый. До недавна спроваджано машины зъ Спол. Державъ, по найбôльшôй части зъ Chicago — нынѣ вже суть въ Канадѣ власнй фабрики, котрй въ великôй части запотребовують канадійскихъ господарѣвъ власными выробами. Помѣжь величезными возами, стоявъ смирненько нашъ галицкій вôзъ воловый, роботы одного нашого чоловѣка зô Stuartburn, Man. Вôзъ сей представлявъ ся дуже добре. Чистенько и зъ густомъ зробленый притягавъ увагу знатокôвъ такъ, що цѣлй рои фармерôвъ оглядало дѣло штуки нашого чоловѣка. Я пригадую собѣ разъ, якъ нашъ чоловѣкъ выѣхавъ до мѣста галицкими саньми, а цѣла громада цѣкавыхъ канадійцѣвъ оглядала зô всѣхъ бокôвъ широкй осиковй копаницѣ.

Вôддѣлъ продуктôвъ господарскихъ представлявъ ся прекрасно. Пшениця, жито, ячмѣнь, овесъ, кукурудза, сочевиця, горохъ и др. — нѣ, я не видѣвъ нѣгде такого збôжа въ Галичинѣ. Я бачивъ ту огородовину всякого рода навѣть суницѣ, помідоры и др. Изъ того вôддѣлу я вынѣсъ переконане, що Манітоба зовсѣмъ не зимный край, если оттй рослинности можуть дозрѣвати.

Павильонъ промысловый може еще найбѣднѣйше бувъ заступленый, однакъ цѣлôсть робила добре враженє.

Взагалѣ я вынѣсъ зъ выставы сегорôчнои въ Winnipeg дуже користне враженє. Нашй люде зъ далекихъ сторôнъ приѣзджали оглядати поступъ своихъ вспôвгорожанъ — нашй люде вже красно поприбиранй навѣть на твари змѣнили ся; набрали вже иншихъ руховъ, позбувши ся галицкого сервелізму — они чують ся ту вольными горожанами. Кобы панки зъ „Geogr. Handlowo го" товариства у Львовѣ, тй вѣчнй пріятелѣ еміґрации до Бразилии, схотѣли були выслати свого вôдпоручника на выставу до Winnipeg, не посмѣлибъ певно на будуче дурницѣ писати о тôмъ краю, котрого зовсѣмъ не знають.

Несторъ Дмитрôвъ.

НОВИНКИ.

Зачинають рыти!

— Одинъ честный и вѣрыдостойный Русинъ зъ McAdoo, Pa., котрого имени не хочемо тутъ подавати — доносить намъ, що на тôмъ плейзѣ веде ся страшна аґітація противъ „Союза", навѣть зô стороны такихъ людей, котрй повиннй бы еще заохочувати другихъ до вступленя до тои організации, бо и самй суть еѣ членами. Зачуваемо такожь, що „Союзъ" названо організацією „шизматицкою" для легчого баламученя народа, та що самъ предсѣдатель Соединенія ѣздивъ до McAdoo и „трѣтувавъ" людямъ, щобы лишь покинули „Союзъ" и вступили до единоспасительного „Соединенія". Доносять намъ такожь, що тамошный священникъ и его шваґеръ роблять рôжницю помѣжь галицкими и угорскими Русинами, называючи тыхъ першихъ Поляками. — До тыхъ голыхъ фактôвъ додамо вôдъ себе, що всякй того рода придирки, несправедливости и тайнй махинаціи будемо публично и безпощадно пятнувати.

— Спôзнивше ся трете число „Свѣта" досыть темно свѣтить, ба можна сказати лишь ще бôльше затемнюе руско-американскій небосконъ. Крôмъ того подавъ той-же самъ „Свѣтъ" въ своимъ третôмъ числѣ зъ пальця выссану брехню, що буцѣмъ то въ церкви Mayfield-скôй котрыйсь зъ священникôвъ въ проповѣди клявъ Россію и таке инше. На се скажемо, що въ церкви Mayfield-скôй була вôдправлена лишь Сл. Божа и Панахида, а проповѣди жаднои не було. Про се може довѣдатись „Свѣтъ" у першого лѣпшого зъ Mayfield-скихъ Русинôвъ.

— Зъ Вѣдня телеграфують, що въ мѣстѣ Люблянѣ (Laibach) було недавно сиращне землетрясене, котре помимо того що тревало лишь 6 секундъ наробило великои шкоды, а ще бôльшого перестраху помѣжь людьми. Любляна, се невелике мѣсто, числяче до 30 тысячь мешканцѣвъ, положени надъ рѣкою тои самои що и оно назвы, а вôддалене о 35 миль вôдъ портового мѣста Тріесту.

Ворогъ поцѣлункôвъ.

Докторъ Valvossori, звѣстный лѣкарь-гигиеніста въ Медіолянѣ, есть великимъ ворогомъ поцѣлункôвъ. — Поцѣлунокъ, пише той ученый, есть ворогомъ людскости, котрый спроваджуе на насъ хоробы варгъ, гортанки, плуцъ, дифтеріи и сухотôвъ. Черезъ те, що чоловѣкъ цѣлуе ся зъ другимъ чоловѣкомъ въ уста може дуже легко набавити ся повыжшои слабости, забираючи вôдъ другого чоловѣка зародки недуги. Тому слушно радить той ученый лѣкарь, що поцѣлунки помѣжь людьми повиннй зовсѣмъ устати.

Свôй до свого!

Вже то така наша погана руска натура, що коли робота иде добре а якій-такій центъ заваджае еще въ кишени, то рѣдко хто зъ нашихъ Русинôвъ зайде купувати до руского шторника або сальоністы — у жида або якои иншои народности бізнесісты якось все за грошѣ смачнѣйше; ажь коли припече бѣда, а въ кишени пустки, ажь тодѣ нашъ чоловѣкъ йде до руского шторника або сальоністы и тамъ бере на бороду. Навѣть декотрй кажуть, що свого чоловѣка не жаль и ошукати. Й такъ звычайно дѣе ся. Коли вже нашъ чоловѣкъ набравъ доволѣ у руского чоловѣка тодѣ переноситься на другій плейзъ, а ты бізнесісто-Русине радь собѣ икъ можешь — вольно тобѣ навѣть збанкротувати и то зъ вины своихъ таки рускихъ людей!

Не разъ доведе ся почути насмѣшливй слова такихъ несовѣстныхъ людей, котрй наберуть товару у Русина а потôмъ не заплатять, що мовлявъ той Русинъ-бізнесістъ такій самъ хлопъ якъ и вôнъ и ему не годить ся збогачувати, най такъ робить въ майнахъ якъ и каждый. Глубока фільозофія — нема що казати! Такъ, нехай Русинъ гине, нехай нѣчого не доробить ся, та за те нехай за рускй центы богатѣе жидъ або айришь! Русины Американскй, хоть правда не всѣ, оминають рускихъ бізнесістôвъ, та ще богато есть такихъ, котрй не можуть обôйти ся безъ мяса або иншого віктуалу, котре-бы не було заправлене жидôвскою цыбулею и до тыхъ кличемо: Памятайте! Берѣть лишь у свого чоловѣка, бо коли у васъ бракне центôвъ, вôнъ и на книжку дасть и въ де-чôмъ иншôмъ поможе, бо все-жь то свôй братъ!

— Компанія „Пôвнôчно-Нѣмецкій Lloyd" знижила цѣну ѣзды кораблемъ зъ Бременъ до Ню-Йорку для тыхъ, що ѣдуть Zwieschendeck-омъ (steerage) на 140 марокъ, а то вôдъ дня 16. липня. Давнѣйше платили за ту саму дорогу 150 марокъ.

— Нова устава тарифова набрала вже правнои силы дня 26. липня о другôй годинѣ въ ночи. Въ тôмъ то часѣ уставу тоту пôдписавъ президентъ McKinley, а секретарь скарбу розôславъ заразъ телеграмы до цловыхъ поборцѣвъ, щобъ держали ся новои уставы. Уставѣ той спротивять ся европейскй державы, а найбôльше тй, котрй попирають гандель цукру, а котрый найбôльше и то досить зыскновно ввозили до Спол. Державъ.

Джума надъ червонымъ моремъ.

Индійска джума посувае ся чимъ разъ дальше на заходъ, а теперь появила ся вже мѣжь людностію надъ червонымъ моремъ. — Зъ Константинополя доносять, що джума появила ся вже и въ мѣстѣ Джеддо найважнѣйшôмъ пунктѣ червоного моря. Заряджено якъ найострійшй мѣры осторожности. Мѣсто тое замкнули и выслали тамъ окрему комісію лѣкарску, котра мае займити ся ратунковыми средствами. Фактъ появленя ся джумы въ тôмъ мѣсци представляе ся о стôлько грôзнѣйшимъ, що Джеддо есть мѣстомъ портовымъ и есть немовь брамою до Мекки, де рôкъ рôчно приѣзджае кораблями до 50 тысячь путникôвъ, та що порядки въ тôмъ мѣстѣ суть дуже поганй, що при теперѣшнôй спецѣ може лишь причинити ся до розширеня тои страшнои пошести.

Вѣсти робôтничй.

Страйкъ вуглярôвъ.

Наколи ще передъ пятьма роками вуглярѣ заробляли $5 денно, нынѣ завистнй магнаты вуглянй знижили платню до мінімумъ. Въ остатныхъ часахъ пересѣчный заробокъ майнера выновивъ 42½ цента денно. Чи богато, щобы не вмерти зъ голоду вразъ зъ родиною? Оденъ вугляръ въ Fairmont, W. Va. оповѣдавъ, що робивъ черезъ 3 мѣсяцѣ день въ день и зôставъ ще довженъ компаніи $2.77. Вызыскъ не до увѣреня. Русинъ нашъ зъ Moon Run таке говоривъ: „Не робилисьмо черезъ 8 мѣсяцѣвъ. Зъ весною выробилисьмо 3 мѣсяцѣ, але не видѣлисьмо зъ того анѣ цента, всьо компанія забрала. Теперь знову страйкъ, ще ѝ намъ воду замкнули!" То вже доводить до остатнои терпячки, коли дôйшло вже до того, що не вôльно чоловѣкови напити ся воды тымъ бôльше, если не мае чимъ заплатити за ню.

Позаякъ зъ причины браку мѣсця въ нашôй часописи не можемо подавати докладного перебѣгу зъ того такъ цѣкавого страйку. то занотуемо лишь факты и то головнѣйшй зъ минувшого тыждня.

Дня 27, 28 и 29 юлія вôдбули властителѣ копалень конференцію въ Пітсбургу въ цѣли скорого закôнченя того страйку. Урадили, щобъ:

1) за выдобуте и ладоване вугля платили готôвкою;

2) 2000 фунтôвъ становило тону и щобъ въ кождôй копальни вызначено чоловѣка до важеня;

3) раховати майнерови цѣлу скôлькость выдобутого нимъ вугля, кромѣ того, котре перелетить черезъ сито.

Радили ще надъ иншими точками бôльше або менше важными тои угоды, котру-бъ мали пôдписати всѣ властителѣ копалень мягкого вугля. Але що-жь зъ того. Якъ самй продуценты выражались повинно було бути 150 продуцентôвъ на тôй конференціи, щобъ можна було прійти до остаточного порозумѣня, тымчасомъ було ихъ всего 36.

Рôвночасно, бо 27 юлія, вôдбували въ Wheeling, W. Va. представителѣ розличныхъ уній робôтничихъ вспôльнй нарады, якими бы средствами помочи вуглярамъ до побѣды, а ще бôльше заховати родины страйкуючихъ передъ голодовою смертію. Рѣшили выдати вôдозву до американьскои публики о надсылане датковъ такъ въ грошахъ якъ и артикулахъ поживы. До сихъ поръ зôбрано лишь $1438.50.

Въ четверъ 29. юлія вôдбувъ ся величавый мітинґъ въ школѣ McCrea коло Wilkinsburg. Мітинґъ бувъ скликаный въ цѣли, щобъ захотити робôтникôвъ до вытревалости въ страйку а ще бôльше, щобъ зôбрана товпа пôйшла до копалень DeArmit-a, тамъ розложилась таборомъ и не уступила, доки его робôтники не приступять до страйку. Пôсля справоздань газетъ було на тôмъ мітингу около 3000 зôбраного народу. — P. Dolan, предсѣдатель уніи майнерôвъ, M. P. Carrick, предс. уніи малярôвъ и декораторôвъ и звѣстный провôдникъ Є. В. Дебсъ. Того остатного переконуючу бесѣду подамо другимъ разомъ. Проводирѣ страйку рахують на абсолютну побѣду майнерôвъ.

— Kelayres, Pa. Честный М. Сѣракъ доносить намъ, що робота на тôмъ плейзѣ иде дуже планно. Робить ся лишь по два дни въ тыждни.

— Oldforge, Pa. Честный Я. Корбелякъ пише намъ, що робота у нихъ иде дуже слабо. Выробляють лишь по два дни въ тыждни и то не цѣлыхъ, бо роблять лишь по три кводры дня. Навѣть на жите годѣ заробити.

— Olyphant, Pa. Кумове зъ того плейзу доносять намъ, що часы у нихъ все ще дуже лихй.

— Мулярѣ въ Minneapolis, Minn. зъорганізовали ся.

— Фабриканты касъ огнетревалыхъ утворили новый трустъ.

— Въ послѣдныхъ дняхъ до организации „Рыцарѣ працѣ" приступило 6000 новыхъ членôвъ.

— Шевцѣ въ Rochester, N. Y. застрайковали, бо фірмы принимали до працѣ неунійныхъ робôтникôвъ.

— Въ послѣдныхъ двохъ лѣтахъ надъ 200 фабрикантôвъ меблѣвъ були змушенй замкнути свои фабрики.

— Одна фірма великого складу убрань въ Buffalo пôдвысшила своимъ клеркамъ платню о 10 до 20 процентъ.

— Голярѣ въ Minneapolis домагають ся, щобъ и въ Недѣлю було имъ вôльно голити.

— Въ Будапештѣ прійшло недавно до розрухôвъ, позаякъ поліція хотѣла перешкодити зборамъ робôтничимъ.

— Въ Японіи есть зъорганізованыхъ 300,000 робôтникôвъ; всѣ тамошнй товариства робôтничй суть приклонники идей соціялістичныхъ.

— Ню-Йорскй фабриканты убрань намѣряють знову знижити платню кравцямъ — отже знову може бути страйкъ.

— Чого жадають майнеры?
— Ничь, лишь хочуть уйти голодовôй смерти.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

ПРИЧИНА СИВОГО ВОЛОСЯ.

Донька: — Мамуню, чому вы такъ сивѣете?

Мати: — Бо недобре справуешь ся и тымъ мене гризешь.

Донька: — А то зъ вашои причины нашй бабуня мусѣли дуже журити ся, коли они вже зовсѣмъ посивѣли.

ВЪ РЕСТАВРАЦИИ.

— Слухай-но чоловѣче, тажь ты менѣ давъ до ѣдженя таке яйце, зъ котрого не вдовзѣ мало выклювати ся мале курчатко.

— Пстъ, не говорѣть такъ голосно, бо якъ вчуе господарь реставраціи то почислить вамъ за курчатко.

А. — Кôлько разôвъ вертаю до хаты зъ сальону, все змываю собѣ голову.

Б. — Такъ, бо менѣ тоту прислугу робить сама жѣнка.

ЗАПЛАТИЛИ ЗА „СВОБОДУ" ВЪ МѢС. ЛИПНЮ:

Yonkers, N. Y.	
Сосенко Семанъ	$2.00
Оленичь Стефанъ	2.00
Shamokin, Pa.	
Копачь Иванъ	1.00
Олѣяръ Иванъ	2.00
New York, N. Y.	
Салей Д.	2.00
Jamesport, N. Y.	
Пастернакъ З.	1.00
West Troy, N. Y.	
Yennek M.	1.00
Jermyn, Pa.	
Беньскій Иванъ	2.00
Lopez, Pa.	
Коганъ Миколай	5.00
Canmore, Alberta, Canada	
Хомякъ Михайло	2.00
Shenandoah, Pa.	
Антоній Опущакъ	2.00

RA 64

Доля робôтника.

Все на свѣтѣ змѣняе ся,
И все конець мае,
Лише доля робôтника
Однакь выглядае!

Плынуть роки за роками
Днѣ за мѣсяцями,
Робôтники все остають
У ярмѣ — волами.

Свѣтять звѣзды середъ ночи,
Чиста ночка — ясна
Лишень твоя робôтнику
Звѣздонька погасла ..

Тече кровця зъ зрѣзаныхъ
рукъ,
Потъ рѣками лѣть ся,
Твоимъ потомъ, твоей кровю
Панъ збогачуеть ся.

..къ зужіешь свои силы
Нема взгляду на те,
Наженуть тя геть зъ фабрики
...вай здоровъ брате!

С. Сосенко.

ПОГОНЯ ЗА ЗОЛОТОМЪ.

Вôдкрытй въ холодной Аляцѣ поклады золота выкликали правдиву горячку середъ американьскои людности.

Повторяють ся сцены зъ .. 1848, коли Калѣфорнія ..творила свое золоте нутро ..ля жадныхъ богацтва и ..оли десятки тысячь мужчинъ покидало рôдні сто..ны, щобъ першими бути .. мѣсци. Настала тогдѣ ..авдива еміграція, при ко..ой декотрй поправдѣ ста..и ся „за одну нôчь" бо..ачами, але далеко бôльше ..исло людей жалувало гôрко ..свого поступку.

Що вѣсть о вôдкритю золота такъ всѣхъ заняла и ..о чимало народа стрѣмô..овъ бѣжить до Аляски, ..е зважаючи на небеспечну ..одорожь и на зимно въ ..ôмъ краю — нема що ..дивувати ся. Лихй часы, якй ..теперь дають ся чути скрôзь ..омѣжь робôтными людьми, ..пхають ихъ въ далеку и не..беспечну дорогу. Тота сама ..гадка, що зневолює тысячѣ ..бѣдакôвъ ставляти послѣдный центъ на льотерію въ ..надѣѣ, що зверне ся имъ ..те сторицею, поводує ин..шихъ великомѣйскихъ ро..бôтникôвъ, на вывѣ або зо..всѣмъ збанкрутованыхъ ку..цѣвъ до продажи своеи власности, щобъ оплатити кошта выѣзду до Аляски и тамъ дôйшовши скоро до мастку, запевнити собѣ разъ на завсѣгды удержане.

Цѣле однакъ щастє, що Аляска лежить такъ далеко. Кошта подорожи такъ ве..лики, а трудности сполуче..нй зъ подорожію такъ чис..ленни, що богато зъ тыхъ, котрй хотять въ одну хви..лю стати богачами, не такъ ..скоро доѣде до бажанои ..цѣли.

Тыхъ пошукуючихъ до..рогого металю, котрй не ..суть добре заосмотренй въ ..одѣжь, живность на колька ..мѣсяцѣвъ и иншй конечнй ..потребы, ждуть въ Аляцѣ ..далеко страшнѣйшй труды ..и терпѣня, нѣжъ тыхъ, ко..трй въ 1848 р., пошли за бо..гацтвами до Калѣфорніи.

Бôльшому напливови лю..дей до Аляски грозить пôдъ ..у пору голодова смерть, ..бо дуже лиха комуникація ..унеможливлює довôзъ живно..сти всѣмъ тымъ тысячамъ, ..котрй суть въ дорозѣ до ..того краю.

Впрочѣмъ горячка повстала наслѣдкомъ вôдкрытя золота въ Аляцѣ, знайде такій конець якъ калѣфорнѣйска або австральска. — Про тыхъ, котрымъ усмѣхне ся щастє, буде ся писати и говорити, а другй, котрымъ не поведе ся, зôстануть забутй и згинуть самôтно. А въ додатку не тй станутъ найбôльшими богачами, котрй зъ нараженемъ власного житя выдобудуть той дорогій металь, але найбôльше зискають тй, котрымъ тй першй будуть мусѣли золотомъ оплачувати каждый кусникъ хлѣба.

ОГОЛОШЕНЄ!

Рускій молодець глядае мѣсця до штору або до готелю — розумѣе провадити бізнесъ, говорить по руски, нѣмецки, англійски и всѣми славяньскими мовами. — Хто бы потребовавъ такого, прошу написати до „Свободы". Адресъ:

„SVOBODA"
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

Молись, трудись, учись, до „СОЮЗА" запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, „СВОБОДУ" читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . Буде зъ васъ.